

УДК 658.152

JEL E22, G31

[https://doi.org/10.31498/2225-6725.1\(38\).2023.281132](https://doi.org/10.31498/2225-6725.1(38).2023.281132)

ПОЛІПШЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

<https://orcid.org/0000-0003-4938-3375>

Бессонова Світлана Іванівна, к. е. н., професор, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро, bessonovasvitlana71@gmail.com

Комаров Андрій Сергійович, аспірант, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро gimnasium777@gmail.com

Сурган Вікторія Вадимівна, студентка гр. ОА-20, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет», м. Дніпро, surhan.pstu@gmail.com

Svitlana Bessonova, PhD in Economics, Professor, SHEI "Priazovsky State Technical University"

Andrii Komarov, graduate student, SHEI "Priazovsky State Technical University"

Victoria Surhan, student, SHEI "Priazovsky State Technical University"

S. Bessonova, A. Komarov, V. Surhan. Improving the investment attractiveness of industrial enterprises

The article deals with the concept of investment attractiveness of an enterprise and its fundamental importance for development in times of crisis. The article describes the characteristics of the concept, the views of researchers, emphasizes the inaccuracy and limitations of research on this issue, identifies ways to solve this problem, the purpose and goals of introducing innovations at enterprises. Methods and ways to increase investment attractiveness at industrial enterprises in the future are studied.

The basis of this study is a symbiosis of theoretical and methodological factors that influence the process of improving the investment attractiveness of an industrial enterprise. The practical results of the study will allow enterprises to stabilize their financial position, be more competitive, normalize their activities in times of crisis and attract more investment due to a more attractive position

Key words: investments, investment attractiveness, industrial enterprises, financial condition, economic development.

Бессонова С.І., Комаров А.С., Сурган В.В. «Поліпшення інвестиційної привабливості промислових підприємств».

У статті розглянуто поняття інвестиційної привабливості підприємства та його фундаментальність для розвитку у кризові часи. Розглядається характеристика поняття, погляди дослідників, підкреслено неточність та обмеженість досліджень даного питання, визначено шляхи вирішення даної проблеми, мета та цілі впровадження інновацій на підприємствах. Досліджено методи та шляхи підвищення інвестиційної привабливості на підприємствах промисловості у перспективі.

Підрунтям даного дослідження є симбіоз теоретичних та методологічних чинників, що впливають на процес поліпшення інвестиційної привабливості промислового підприємства. Практичні результати дослідження дозволять підприємствам стабілізувати своє фінансове становище, бути більш конкурентоспроможними, нормалізувати діяльність у кризових явищах та залучати більше інвестицій через привабливішу позицію.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна привабливість, підприємства промисловості, фінансовий стан, економічний розвиток.

Постановка проблеми та її зв'язки з науковими чи практичними завданнями.

Проблеми, з якими зіштовхнулась вітчизняна промисловість, без перебільшень є найбільшим викликом за період незалежності нашої держави.

Коронавірусна криза та військова агресія погіршили і без того непросте становище у галузі промисловості, зруйнувавши деякі фундаментальні виробництва або змусивши їх релокуватись в межах країни або навіть за кордон.

В таких кризових обставинах підприємствам необхідно додатково знаходити ресурси для відновлення або модернізації сталого операційного циклу, отримувати конкурентну перевагу на

новому місці, знаходити переваги, задля залучення нових клієнтів та виходу на нові ринки збуту. Але для втілення таких амбіційних планів підприємству важливо заручитись підтримкою впливових фінансових та державних інституцій, щоб гарантувати певний «запас міцності», що якнайкраще забезпечить підприємству залучені інвестиції та гранти.

На шляху допомоги підприємствам інвестор стикається з однією з головних проблем у сфері інвестицій з боку інвесторів, а саме – несприятливий інвестиційний клімат в економіці держави, а особливо у галузі промисловості.

Покращення інвестиційного клімату в цілому дозволить на етапі стабілізаційних робіт на підприємстві отримати можливості на забезпечення робіт необхідними ресурсами для їх ефективного кінцевого впровадження і на фундаменті цих досягнень нарощувати конкурентність, лише покращуючи становище.

Підвищення динаміки виробництв у галузі промисловості на тривалому відрізку часу наразі є складним завданням, оскільки сучасний виробничий потенціал не повністю відповідає нинішнім вимогам сучасної ринкової конкуренції.

На деяких підприємствах промисловості виробничий потенціал наразі взагалі відсутній, оскільки зруйнувались ланцюги поставок, розбиті підприємства, існують проблеми з основними засобами. І доводиться все налагоджувати знову, шукати додаткові можливі джерела покриття майбутніх змін. В даній ситуації найбільш дієвий та доступний спосіб покриття необхідних змін – це інвестиції.

Але буває так, що на підприємстві трапляються перешкоди із залучення додаткових фінансових інструментів, одна із таких перепон і, напевно, головна – непривабливість для вкладення інвестицій. Виникає вагоме завдання поліпшити інвестиційну привабливість на промислових підприємствах у найближчій перспективі і закрити це питання надалі.

Вивчення та аналіз наукових праць демонструє, що загалом дослідники розглядають питання інвестицій однобоко, не надаючи відповідної уваги розробці науково-методичного підґрунтя для вирішення питання щодо поліпшення інвестиційної привабливості промислових підприємств у найближчій перспективі. Здебільшого приділяється увага вивченню питання у фінансовій площині.

Але без розробки та досягнення сучасного науково-методичного підґрунтя неможливо досягти стабільного розвитку у даному питанні, і дослідження матеріально-технічної бази має стати стартом у подальшому і для майбутніх ґрунтовних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням поліпшення інвестиційної привабливості промислових підприємств займались багато іноземних та вітчизняних учених-економістів, серед яких О.М. Анісімова, М.Г. Белопольський, І. Вініченко, В.М. Геєць, А.П. Гайдуцький, В.В. Краснова, В.М. Колосок, О. Кузьменко, І.П. Мойсеєнко, В. Попова, В. Романова, В.П. Савчук, Н. Сафронова, О. Фіщенко, М.Г. Чумаченко, О. Ястремська та ін.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. Наразі потребують уточнення та доповнення питання в науково-методичних розробках щодо поліпшення інвестиційної привабливості на промислових підприємствах та більш ретельного дослідження механізму, що застосовується у вирішенні даного питання на промислових підприємствах.

Формування цілей статті. Провідна мета дослідження полягає у необхідності розглянути ключові проблеми у галузі станом на зараз та, відштовхуючись від результатів дослідження, розробити уніфіковану стратегію покращення ситуації, націлену на поліпшення інвестиційної привабливості промислових підприємств.

Першочергова мета цієї стратегії має бути націлена на залучення та ефективне застосування реальних інвестицій, що приходять у галузь, та використовуються у діяльності підприємства, та поліпшення інвестиційної стратегії, бо використання сторонніх інвестицій важливо на будь-якому етапі життєдіяльності підприємства, від започаткування й до моменту його ліквідації.

Результати дослідження. Підприємство, що має змогу вишукувати сторонні інвестиційні ресурси у свою діяльність, має більш розвинутий фінансовий потенціал та шанси в майбутньому збільшити показники фінансової рентабельності, що потребує подальших більш глибоких та ґрунтовних досліджень у даному напрямку щодо поліпшення інвестиційної привабливості підприємства.

Інвестиційна привабливість на підприємствах промисловості відносно предмету інвестування – вагомий стрижневий показник, що відображає сучасний стан на підприємстві з урахуванням нинішнього фінансового становища, перспективи розвитку та зростання технічного, економічного та управлінського рівня на виробництві, соціальної безпеки та відповідності сучасним технологічним засобам інформаційної забезпеченості, більш широкого переліку запитів потенційних інвесторів внутрішнього та зовнішнього середовища [9].

Рівень інвестиційної привабливості промислового підприємства є одним із ключових показників заохочення потенційних інвесторів, а вдосконалення даного показника має стати провідною метою на підприємстві для швидкісного, жвавого та стабільного розвитку у майбутньому. Точного визначення даному питанню призначити неможливо, оскільки у кожній галузі є свої особливості, що визначають підхід до оцінки інвестиційної привабливості [8]. Вчені визначають дане поняття наступним чином:

Черваньов Д.М. вважає, що інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність показників фінансово-економічного стану підприємства, на основі аналізу яких потенційний інвестор може прийняти управлінське рішення щодо доцільності вкладення вільних засобів у розвиток цього підприємства без значного ризику їх втрати або неотримання очікуваного доходу на інвестований капітал [7, с.120].

Бурковець О.С. формулює інвестиційну привабливість підприємства як соціально-економічну доцільність інвестування на основі узгодження інтересів і можливостей інвестора та реципієнта інвестицій, яка забезпечує досягнення цілей кожного з них при прийнятому рівні прибутковості й ризику інвестицій [2 с.8].

Розглянувши визначення вчених щодо даного питання, наочно видно, що їх визначення уніфіковані та не задовольняють більш глибокі потреби інвестора у аналізі інвестиційної привабливості підприємства, а саме галузі промисловості, а стосуються підприємств в цілому.

Тому інвестиційну привабливість підприємств галузі промисловості – об'єктивну, доцільну і конкурентну – необхідно розглядати як сукупність різнобічних чинників, список, зміст і вага яких може змінюватись в залежності від наступних особливостей інвестицій:

- Мета інвесторів (присутність подвійного ефекту);
- Виробничо-промислова націленість виробництва, що виступає метою інвесторів;
- Змога виконати рейтингову оцінку функціонування підприємства, його конкурентоспроможність, як на даний момент, так і у часі;
- Інноваційність підприємства та змога подальшого розвитку у даному питанні;
- Структура капіталу;
- Діяльність підприємства згідно чинних нормативно-правових документів;
- Підтримка та можливість втручання держави у діяльність підприємства. [1, с.61]

Аналіз інвестиційної привабливості підприємств промисловості повинен мати в своєму складі і аналіз господарської діяльності підприємства з використанням фінансових показників. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства повинна здійснюватися шляхом розрахунку господарського стану підприємства та з використанням фінансових показників.

Згідно законодавства та спираючись на «методику інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій», ключові показники мають включати наступні значення [3, с.29]:

- Ліквідність, платоспроможність – демонстрація можливості підприємства у найстиглиші строки монетизувати свої активи в разі необхідності, мати змогу сплачувати за рахунками;
- Майновий, та коефіцієнт зносу – ілюструє долю оборотних та необоротних коштів в загальних активах підприємства, відображає відношення обсягу нарахованої амортизації до початкової вартості;
- Забезпеченість ресурсами – демонструє співвідношення на підприємстві між запасами на складах та обсягом використання у виробництві;
- Ділова активність, трудовий коефіцієнт – загалом формулює фінанси на обраному підприємстві, від чого безпосередньо залежить загальний прибуток підприємства, структурний склад працівників щодо віку та гендеру, кваліфікації та освіти;
- Фінансова залежність, автономність – наочно демонструє залежність підприємств від залучених фінансових інструментів, та можливість функціонування і безперервності діяльності, використовуючи лише власні кошти.
- Рентабельність – ілюструє, наскільки підприємство вміє кваліфіковано використовувати власні фінансові можливості.

Під час проведення аналізу промислового підприємства потрібно зауважити, що інвестиційна привабливість залежить не лише від фінансових звітів, і насамперед інвестор зобов'язаний усвідомлювати не лише позитивні, а й негативні особливості створених умов на виробництві [4, с.90].

Для усвідомлення подібних особливостей аналізують ще й специфіку регіону – розташування, його вплив, країну знаходження, її рівень розвитку.

В рамках регіону розташування підприємства виділяють наступні впливові показники: географічне розташування, опора на доступні та природні ресурси, щільність підприємств, екологічна ситуація, демографічні особливості, впровадження інноваційності у регіоні, діяльність та вплив місцевої влади.

Наступний важливий елемент, що дає інвесторам повне розуміння щодо інвестиційної привабливості підприємства та відіграє, на думку авторів, великий відсоток успішності на шляху до залучення потенційного інвестора, є розташування країни, її державні інституції, вплив на сам процес інвестування та участь у діяльності підприємства.

Серед суттєвих чинників, які впливають на інвестиційний клімат зі сторони держави, можна відокремити низку важливих показників:

- Розробка та впровадження нормативно-правових актів та законів, що стосуються інвестиційної діяльності в країні;
- Регулювання діяльності інвестора та обмеження його можливостей;
- Затвердження державних норм та відповідних стандартів;
- Обмеження користування земельними надрами та природними ресурсами;
- Необхідність державного контролю та проведення певних експертиз [5, с.141-145].

Розглянувши все, що впливає на інвестиційну привабливість підприємств промисловості, на рівні самого підприємства враховуючи внутрішні фактори, особливості господарської діяльності та вплив з боку держави, і враховуючи регіон розташування, поліпшувати інвестиційну привабливість на підприємстві необхідно комплексно.

Враховуючи, що до питання реформ не можна підійти однобоко, то на всіх рівнях необхідно провести зміни, що дозволять поліпшити інвестиційну привабливість на рівні підприємства, і необхідно також провести зміни на рівні держави, що дасть можливості до ще більшого розвитку галузі промисловості.

На рівні підприємства необхідно запровадити наступні зміни:

- Скорочення витрат, обрати оптимальний обсяг виробництва продукції;

- Шукати стратегічних партнерів серед більш розвинених підприємств галузі;
- Провести активний маркетинг, шукати нові джерела поширення реклами, географію збуту;
- Оновити технологічний процес на виробництві, від устаткування до сучасного програмного забезпечення;
- Заохочувати та поєднувати персонал різних відділів задля ефективної роботи над результатом;
- Щоквартально проводити оцінку можливих ризиків;
- Проаналізувати попит та адаптувати виробництво відповідно до нього;
- Модернізувати процес керування бізнесом, зробити його більш прозорим, а особливо процеси обліку, планування та контролю, що додатково привабить інвесторів;
- Приймати участь в тендерах та грантових програмах, почати залучати сторонні інвестиції [6].

Впроваджуючи дані зміни, підприємство буде поліпшувати свою інвестиційну привабливість поступово, оскільки впровадити деякі зрушення одразу неможливо, але ідучи шляхом рушійних змін, підприємство неодмінно буде очікувати тріумф та стабілізацію становища, а в подальшому – покращення фінансового положення.

Але для всеохоплюючого ефекту, та щоб стабілізувати галузь промисловості в цілому і поліпшити інвестиційну привабливість, державі необхідно провести наступні кроки та впровадити певні реформи, а саме:

- Концентрація грошових потоків для інвестування у пріоритетні галузі;
- Акумулювати достатні обсяги коштів у цільових банках для інвестування у галузь промисловості;
- Надати пільгове кредитування та реструктуризацію вже існуючої заборгованості;
- Створити привабливий інвестиційний клімат не лише для зарубіжних інвесторів, а й вітчизняних;
- Проводити систематичну боротьбу з корупцією та бюрократією;
- Зменшення податкового навантаження, що регламентується законами та нормативно-правовими актами;
- Більш широка програма, що дозволить підприємствам використовувати земельні надра та фінансові ресурси;
- Віддавати у користування нефункціонуючі будівлі та непрацюючі підприємства.

Висновки. Отже, використовуючи розроблені рекомендації щодо поліпшення інвестиційної привабливості на промислових підприємствах як на рівні самого підприємства, а також ззовні, враховуючи можливі кроки, які необхідно виконати державі для покращення стану галузі, стає очевидно, що запропонований підхід дає змогу підприємствам підвищити позиції інвестиційної привабливості у держави в цілому.

Оскільки галузь промисловості є однією з центральних у економіці нашої держави, то поліпшення її стану дасть змогу стати більш незалежною у фінансовому плані.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що уточнено та розширено перелік пунктів, модернізація яких дозволить підприємству поліпшити свою інвестиційну привабливість, та завдяки цьому впроваджувати більш ґрунтовні управлінські рішення. Подальші дослідження у цьому напрямку потрібно проводити в практичній площині, аналізуючи нововведення на конкретному підприємстві галузі.

Перелік використаних джерел

1. Аранчій Д.С. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу. Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. 2018. Вип. 3, ч. 2. С. 59–64.

2. Бурковець О.С. Підвищення інвестиційної привабливості промислових підприємств: курс лекцій. Луцьк : Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, 2017. 18 с.
3. Гончарук А.Г., Яцик А.А. Інвестиційна привабливість промислового підприємства як об'єкт управління. Економіка харчової промисловості. 2015. № 4. С. 29–33.
4. Зятковський І.В. Фінанси підприємств: навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Кондор, 2013. 358 с.
5. Коритько Т.Ю. Оцінка інвестиційної активності промислових підприємств України. Економічний вісник Донбасу. 2016. № 3 (45). С. 141-145.
6. Короткова О.В. Інвестиційна привабливість підприємства та методика її оцінювання. Ефективна економіка. 2019. № 16. С. 32–36.
7. Черваньов Д.М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств: навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2016. 622 с.
8. Закон України «Про інвестиційну діяльність». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> (дата звернення 28.04.2023)
9. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0214-98> (дата звернення: 29.04.2023)

References

1. Aranchii, D.S. (2018). Investment attractiveness of enterprises: essence, influencing factors and assessment of existing methods of analysis. *Naukovi pratsi Poltavskoi derzhavnoi aharnoi akademii*. 3(2), 59-64 [in Ukrainian].
2. Burkovets O.S. (2017). Increasing the investment attractiveness of industrial enterprises: a course of lectures. *Lutsk: Skhidnoukr. nats. un-t im. V. Dalia* [in Ukrainian].
3. Honcharuk A.H., Yatsyk A.A. (2015) Investment attractiveness of an industrial enterprise as an object of management. *Ekonomika kharchovoi promyslovosti*. 4, 29-33 [in Ukrainian].
4. Ziatkovskiy I.V. (2013). *Enterprise finance: teaching manual*. 2-nd edition, Kyiv: Kondor [in Ukrainian].
5. Korytko T.U., (2016). Assessment of investment activity of industrial enterprises of Ukraine. *Ekonomichniy visnyk Donbasu* 3(45), 141-145 [in Ukrainian].
6. Korotkova O.V. (2019). The investment attractiveness of the enterprise and the method of its evaluation. *Efektivna ekonomika*. 16, 32-36 [in Ukrainian].
7. Chervanov D.M. (2016) *Management of investment activities of enterprises: training. Manual*. Kyiv: Znannia-Pres [in Ukrainian].
8. Zakon Ukrainy «Pro investytsiynu diialnist» Retrieved from: (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text> accessed: 28.04.2023)
9. Metodyka intehralnoi otsinky investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstv ta orhanizatsii. Retrieved from: (URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0214-98> (àama accessed: 29.04.2023)